

20. KONU – İŞ KAZALARI VE KORUNMA POLİTİKALARI

o Tehlike Kaynağına Yönelik Koruma Uygulamaları

İşyerindeki emniyetsiz durumların ve tehlike kaynaklarının ortadan kaldırılması.

o Ortama Yönelik Koruma Uygulamaları

Ortadan kaldırılamayan tehlike kaynaklarının, çalışma ortamından ayrılması, izole edilmesi ve emniyetsiz davranışların önlenmesi.

o Kişiyeye Yönelik Koruma Uygulamaları

İşe uygun kişi seçimi, eğitim, denetim ve gerekli yerlerde uygun kişisel koruyucu donanımların kullanılması.

TEHLİKELİ DURUMLAR (Güvenli Olmayan Koşullar)

- Uygun olmayan koruyucular *Koruyucusuz çalışma * Kusurlu alet teçhizat kullanma
- Emniyetsiz yapılmış alet ve makine *Yetersiz, bakımsız bina, makine, alet
- Yetersiz ya da fazla aydınlatma *Yetersiz kişisel koruyucu
- Yetersiz havalandırma *Emniyetsiz yöntem ve şartlar

TEHLİKELİ DAVRANIŞ(Güvenli Olmayan Davranışlar)

- Emniyetsiz çalışma *Gereksiz hızlı çalışma *Uygun olmayan emniyet donanımı
- Emniyetsiz yükleme, taşıma, istif *Emniyetsiz vaziyet alma
- Tehlikeli yerlerde çalışma *Şaşırma, kızgınlık, üzgünlük, ürkme, şakalaşma
- Kişisel koruyucu kullanmamak

Kazalarının %88'ine iş arkadaşları tarafından ortaya konan güvenli olmayan davranışlar neden olduğunu,

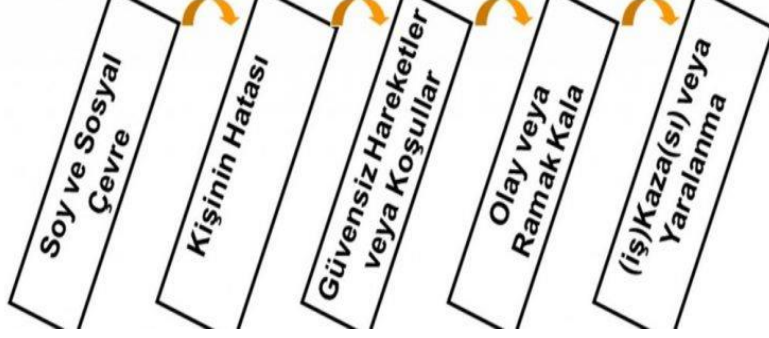
Kazalarının %10'una güvenli olmayan koşulların neden olduğunu,

Kazalarının %2'sinin engellenemez olduğunu ortaya koymuştur.

DOMİNO TEORİSİ

Heinrich'in çalışması iş kazalarına 5 sebebin temel oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar;

1. İşçinin Sosyal Çevresi ve Kalıtsal Özellikleri

Kişilik özellikleri ve o an içinde bulunduğu toplumsal çevre, işçinin bir kazaya karışma ihtimalini arttırdığını ortaya koymaktadır. Sonraki çalışmalar bu dominoyu çalışmaların dışında bırakmışlardır.

2. İşçinin Kişisel Sorunları ve Hataları

Çalışan işçinin dönemsel problemleri, yorgunluk ve sosyal çevresinin kaza yaşanma ihtimalini arttırdığını ortaya koymaktadır.

3. Kişisel Hatalar

İşçinin emniyetsiz davranışları ve kişisel hataları kaza ve olaylara en çok sebebiyet veren faktördür.

4. Kazanın gerçekleşmesi

Yukarıdaki domino taşlarından herhangi biri düştüğünde kaza tetiklenmiş olur.

5. Kazanın bir sonucu olarak yaralanma

Kaza ve yaralanma, kazaya sebebiyet veren ilk üç etkenden birinin ortadan kaldırılması ile önlenmektedir.

Güvensiz hareket ve koşulların yok edilmesi ile kaza ve yaralanmalar ortadan kalkmaktadır.

TEHLİKE KAYNAĞINA YÖNELİK KORUMA UYGULAMALARI

Bertaraf Etme:

Tesis içerisinde yüksek risk taşıyan materyalin, makinenin veya prosesin elimine edilmesidir. Örneğin; Teknolojisi eski olan ve çift el kumanda ya da fotosel tertibatı yapılmayan presin kullanımdan kaldırılması.

İkame Etme:

Eğer tehlike elimine edilemiyorsa, yüksek risk taşıyan materyal, makine veya proses daha az risk taşıyan ile değiştirilmelidir.(kimyasal maddenin veya işlemin değiştirilmesi)
Örneğin; proses içerisinde kullanılan toksik veya çabuk yanıcı bir çözücünün, toksik olmayan ve parlama noktası yüksek bir çözücü ile değiştirilmesi.

Makine koruyucuları:

Açıkta dönen aksamlar dişliler, kesiciler gibi kaynaklara takılan koruyucuları örnek olarak gösterebiliriz. Makine koruyucuları aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır

ORTAMA YÖNELİK KORUMA UYGULAMALARI

Tecrit

Kapalı çalışma metotları uygulanma, zararlı maddelerle çalışmalar ayrı bölmelerde yapılmalıdır.

Havalandırma

Uygun ve Yeterli Havalandırma

Organizasyonel düzenlemeler

İşyerinin uygun planlanması
Ortam analizlerinin (ölçümlerinin) yapılması
Bakım ve temizliğin gereği gibi yapılması
En sağlıklı teknolojinin kullanılması
Islak çalışma metodu uygulanması

KİŞİYE YÖNELİK KORUMA UYGULAMALARI

- İşe uygun personel seçimi, eğitimi ve denetimi,
- İşe giriş sağlık muayenesi,
- Periyodik sağlık muayeneleri,
- Geri dönüş sağlık muayeneleri,
- Rehabilitasyon çalışmaları,
- Kişisel koruyucu donanımlar.

İş Kazalarının Önlenmesi İçin Yapılması Gerekenler

Emniyetsiz Durumlar

İş kazalarını önlemede en etkili yollardan bir tanesi emniyetsiz durumları ortadan kaldırmaktır. Öncelikle çalışma alanındaki emniyetsiz durumlar belirlenmeli ve sonrasında da bu sorunların çözümü için plan yapılmalı ve önlemler alınmalıdır. Bu çalışmaların etkisi uzun süreli ve güvenilirdir.

Çalışanların Emniyetsiz Davranışları

Çalışanın kalıtsal özelliklerine, sosyo-ekonomik durumuna, psikolojik durumuna ve eğitim durumuna göre değişen davranışlarını engellemek zordur. Ancak kademeli bir şekilde verilecek iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile giderilmeye çalışılmalıdır.

Çalışan ve İş Yeri Uyumu

İşçinin çalışma ortamı ve kullandığı makineler vücut yapısına uygun olmalıdır. Makine kullanırken oturduğu koltuk ya da kumandalı makine kullanırken konsola uzanma mesafesi önem arz eden etkenlerdir bir kaçıdır.

Denetim Sıklığı ve Güvenilirliği

Bir iş sağlığı ve güvenliği uzmanı, kazaları önleyebilecek en önemli etkenlerden biridir. Yapılan sıkı ve etkili denetimler doğru orantıda iş kazalarını da azaltmaktadır.

Otomasyon

Tehlike arz eden işleri, çalışanların uzaktan kontrol ettiği robotların gerçekleştirilmesi iş kazalarını engellemede önemli bir unsurdur.

İŞ KAZALARI

Kaza: Kasıt söz konusu olmaksızın meydana gelen, beklenmedik ve sonucu istenmeyen olay olarak tanımlanır.

İş kazası; iş gören işe veya iş eğitimine giderken veya işletme içinde çalışırken veya çalışma araçlarının bakımını ve muhafazasını yaparken aniden olan, iş görene bedensel zarar veren olaydır. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre iş kazası; SİGORTALININ işyerinde bulunduğu sırada, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle veya görevi nedeniyle, sigortalı kendin adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş veya çalışma konusu nedeniyle işyeri dışında, Görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, Emziren kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da RUHEN özüre uğratan olaydır.

İş Kazaları Sınıflamasında Oluşan Zararın sonuçlarına göre (Yaralanma ile sonuçlanan kazalar, Bir günden fazla işten uzaklaşmaya neden olacak tedavi gerektirmeyen kazalar, bir günden fazla işten uzaklaşmayı gerektiren kazalar, sürekli iş görmezliğe neden olan kazalar ve ölüm ile sonuçlanan kazalar), Oluşan zararın niteliğine Göre Kazalar (Kafa yaralanmaları, boyun ve omurga yaralanmaları, göğüs kafesi, solunum organları yaralanmaları, Kalça, dizkapağı, uyluk kemiği yaralanmaları, Omuz, üst kol, dirsek yaralanmaları, Ön kol, el bileği, el içi, parmak yaralanmaları, Baldır ve ayak yaralanmaları, İç organ yaralanmaları, Ruhsal ve sinirsel tahribat yapan kazalar) Olayın Meydana Geliş Şekline göre Kazalar (Düşme ve incinme, Parça, malzeme düşmesi, Göze yabancı cisim kaçması, Yanma, makinelerden ve el aletlerinden olan kazalar, Elektrik kazaları, Ezilme ve sıkışma, Patlamalardan olan kazalar, Zararlı ve tehlikeli maddelere değme sonucu oluşan kazalar) olarak sınıflanabilir.

Kazaların Temel Nedenleri (4M)

İnsan (Man):

Psikolojik Nedenler: Unutkanlık, sıkıntı-üzüntü-keder, çevre etkileri, istem dışı, ihmalkci davranış vb.

Fiziksel Nedenler: Yorgunluk, uykusuzluk, alkol, hastalık vb.

İşyeri nedenleri: İnsan ilişkileri, takım çalışması, iletişim

Makine (Machine)

Hatalı makine ve ekipman yerleşimi

Eksik veya kusurlu koruyucular

Yetersiz standardizasyon

Yetersiz kontrol ve bakım

Yetersiz mühendislik hizmetleri vb.

Ortam- Çevre (Media):

Yetersiz çalışma bilgisi

Uygun olmayan çalışma metodu

Uygun olmayan çalışma yeri ve ortamı vb.

Yönetim (Management):

Yetersiz yönetim organizasyonu

Tamamlanmamış kurallar ve talimatlar

Yetersiz güvenlik yönetim planı

Eğitim ve öğretim yetersizliği

Uygun olmayan nezaret, yönetim ve rehberlik

Uygun olmayan personel istihdamı

Yetersiz sağlık kontrolleri

En çok iş kazası; 1- Metal 2- Maden 3- Tekstil

En çok ölümlü iş kazası: 1- inşaat 2- Nakliyat 3- Maden

İŞ KAZALARINDA İŞVERENLERİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI:

Yazılı mevzuatın gereğini yerine getirme

Yazılı olmayan kuralların gereklerine uyma

Eğitim

Denetim

Çalışanların, alınacak güvenlik kurallarına uymalarının sağlanması.

İş Kazasından Kaynaklanan Yükümlülükler: İş kazası ya da meslek hastalığı sonucunda, meslekte kazanma gücü kaybının oranı ne olursa olsun, beden tamliğinin korunması ilkesi nedeniyle, sigortalının işvereni hakkında maddi ve manevi tazminat davası açması hakkı mevcuttur. Açılacak davanın, borçlar kanunu hükümlerine göre, akde muhalefetten doğan davalarda olduğu gibi, 10 yıllık zaman aşımı süresi içinde iş Mahkemelerine başvurularak açılması gerekmektedir.

MANEVİ TAZMİNAT: Çalışanın, işverenden isteyebileceği, hakimin takdir edeceği, matematiksel olarak herhangi bir hesabı gerektirmeyen uygun bir miktar paradan ibarettir.

MADDİ TAZMİNAT: Çalışanın işverenden isteyebileceği maddi tazminat ise daima matematiksel yönden hesaplamayı gerektiren ve zararın gerçek miktarını bulmaya ve karşılamaya yönelik bir tazminat çeşididir.

Rücu Tazminatı: İşverenden, Çalışanın veya ölmüşse varislerinin mahkeme yoluyla geri alabilecekleri tazminattır. SSK ve Genel Sağlık Sigortası kanununda tanımlanmıştır.

İş Göremezlik Tazminatı: Borçlar kanununda tanımlanmıştır. İş yapamadığı sürece maruz kalacağı zararın işverenden alınmasıdır.

Destekten Yoksunluk Tazminatı: İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölümlerde, ölen kimsenin destek olduğu kişiler tarafından işverenden istenebilecek bir tazminat türüdür.

İŞ KAZASINI OLUŞTURAN FAKTÖRLER:

- Psikolojik Faktörler
- Kişilik
- Kazaya yatkınlık
- Kaza istidadı
- Cehalet
- Stres
- Duygusal durum -İşten Kaytarma

Sosyolojik Faktörler: Kaza geçiren çalışanların pek çoğunda sosyopatik davranışlar,, kanun tanımazlık, suçluluk, ailevi anlaşmazlık, başkaları ile anlaşamama, düşmanlık ve kırgınlık, sorumsuzluk, alkol alışkanlığı gibi durumların bulunduğunu belirtmişlerdir.

Fizyolojik Faktörler: Fizyolojik modeller, sağırılık, körlük veya her hangi bir kas kuvveti eksikliğinin her biri bir kaza sebebi olabilir. Aynı şekilde uykusuzluk ve yorgunlukta kaza sebebidir.

Teknik Faktörler: Yönetim, makine, malzeme, çevre

İş Kazalarında Korunma Metodları

- Mühendislik
- İkna ve Teşvik
- Ergonomiden yararlanma
- Disiplin Kuralları

BİLDİRİM:

İş kazası, İŞVEREN tarafından o yer yetkili kolluk kuvvetlerine DERHAL ve Kuruma en geç kazadan sonraki 3 İŞ GÜNÜ içinde, ÇALIŞAN BAKIMINDAN, Kendisi tarafından bir ayı geçmemek şartıyla rahatsızlığının bildirim yapmaya engel olmadığı günden sonra 3 İŞ GÜNÜ içinde, İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirgesi ile doğrudan ya da taahhütlü posta ile SOSYAL GÜVENLİK KURUMU na bildirilmesi zorunludur.

İşveren, iş kazasına uğrayan sigortalıya SGK kurumunca işe el konuncaya kadar, sağlık durumunun gerektirdiği sağlık yardımlarını yapmakla yükümlüdür.

6331 sayılı İş Kanununa göre; İşverenler işyerlerinde meydana gelen iş kazasını ve tespit edilecek meslek hastalığını 3 İŞ GÜNÜ içinde yazı ile ilgili bölge müdürlüğüne bildirmek zorundadır. Sosyal Güvenlik Kurumuna da en geç kazadan sonraki 3 İŞ GÜNÜ içinde “ iş kazası bildirgesi” ile bildirmek zorundadır.

Sanayiden sayılan, devamlı olarak en az 50 işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu kurmakla yükümlüdür.

Sanayiden sayılan, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işverenler İSG Uzmanı görevlendirmekle yükümlüdürler.

DİKKAT!: İLO VERİLERİNE GİRE, İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI NEDENİYLE TÜRKİYE DE HER GÜN 3 İŞÇİ, DÜNYADA İSE HER GÜN ORTALAMA 5.000 İŞÇİ , YILDA İSE 2 MİLYON İŞÇİ YAŞAMINI YİTİRMEKTEDİR.

Kazalar Kimleri Etkiler: Bir kazadan Çalışan, Ailesi, Amirle, Çalışma arkadaşları ve Çalıştığı kuruluş etkilenir.

KAZA TEORİLERİ:

- Tek Faktör Teorisi
- Enerji Teorisi
- İnsan Faktörleri Kuramı
- Kaza/Olay kuramı
- Sistem Kuramı
- Kombinasyon Kuramı
- Epidemiyoloji Kuramı
- Çok Etken Teorisi
- Domino Etkisi

[@isg_turkiye_sinav](#) [@nacar.isg](#) [@isg_turkiye_40k](#)

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ SINAVLARA HAZIRLIK ADRESİ

www.isgturkiyesinav.com

İSG Sınava Hazırlık Gruplarımız;

Web sitesi Linki ;

<https://www.isgturkiyesinav.com>

Facebook linki;

<https://m.facebook.com/groups/193416929045293/?ref=share>

Telegram linki;

<https://t.me/joinchat/I9Mk3RuHNQrvXMk3-B4ceQ>

Instagram linki ;

https://instagram.com/isg_turkiye_sinav?igshid=1ctnd1itupg4z

Instagram 2 link ;

https://instagram.com/isg_turkiye_40k?igshid=w0qgg8u8ugp0

Whatsap linki;

<https://chat.whatsapp.com/Fg6zrrXk6QVI8xSlS7RW8>

#isteyipteyapamayacağımızhiçbirşeyyoktuR.

